

4000 JAAR OERLE

(3) Franken

Toen de Franken in 427 de Rijn overstaken en het gebied van de Texuandri-Tungri binnenvielen en veroverden om er hun Merovingische rijk te stichten, troffen ze in de Kempen en Vlaanderen overwegend uitgestrekte bossen, heiden en moerassen aan. Het gebied was dun bevolkt, zodat de 'nieuwkomers' zich zonder veel problemen konden mengen en de bevolking hun Germaanse taal overnam.

Tegen het eind van de 5e eeuw hadden de Merovingische Franken hun rijk over heel Frankrijk uitgebreid.

Wanneer we trachten na te gaan wat er ongeveer gebeurd is in het midden van de 5e tot het eind van de 6e eeuw, belanden we in een zogenoemd 'gat van de historie': een periode die al begint omstreeks 250 en waarover nauwelijks geschreven bronnen of archeologische gegevens voorhanden zijn. Wel is bekend dat koning Childerik (457-481) tot de oudste Frankische dynastie, de Merovingen, behoorde. Hij werd opgevolgd door zijn zoon Clovis (Chlodovech) (481-511), die beschouwd kan worden als de

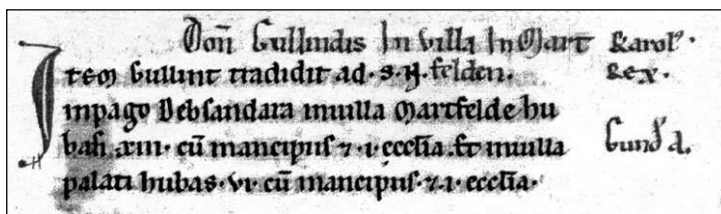
eerste koning van de Franken en grondlegger van het Merovingisch-Frankische rijk; door zich te laten dopen werd Clovis de eerste Frankische christenkoning.

Clovis, koning der Franken van het Merovingisch-Frankische rijk. Door zijn doop in 496 werd hij tevens de eerste Frankische christenkoning. (afbeelding uit: Epitôme de l'histoire de France ..., 1647 Paris)

Na omstreeks het jaar 600 begon het klimaat langzamerhand droger te worden, waardoor de moerassige gebieden ten noordoosten van Frankrijk beter bewoonbaar werden, hoewel men moet bedenken dat het Kempisch-Vlaamse land toentertijd niet het vruchtbare karakter van tegenwoordig kende.

De Merovingische Franken trokken zich vanuit Frankrijk terug in de richting van hun stamland Austrasië (ten noordoosten van de Rijn in Duitsland) en vestigden zich onder meer in onze dunbevolkte streek. Als grootgrondbezitters verwierven zij landerijen en ontgonnen het ongecultiveerde land. Uit de nederzettingen van deze Frankische kolonisten ontstonden nieuwe dorpen en gehuchten, waarvan sommige nog altijd bestaan. De meerderheid van de bevolking in onze contreien nam het christelijk geloof aan. Er werden kerkjes gesticht en men begroef de doden niet meer met bijgiften zoals wapens en aardewerk, maar op kerkhoven in en rond de kerk.

Zeer waarschijnlijk is Meerveldhoven zo'n nederzetting geweest. In 1955 werd een zogenaamd rijengrafveld uit de Merovingische tijd (6e-8e eeuw) archeologisch opgespoord, gelegen op circa 700 meter afstand van de oude kern (Pietershoek-Polkestraat) van Meerveldhoven. Het grote aantal begravingen tegenover het veel geringer aantal crematies kan worden verklaard uit het feit dat de Frankische kolonisten bij hun vestiging nog niet allemaal christen waren. Enkele leden hadden de overstap naar het christendom niet kunnen zetten en werden derhalve op voorchristelijke wijze gecremeerd. Het bestaan van deze gemeenschap blijkt voorts uit een aantekening in het schenkingsregister van de abdij Lorsch (bij Darmstadt in Duitsland). Een zekere heer Gullint, eigenaar van de Frankische kolonie, schonk omstreeks 775 zijn bezit aan voornoemde abdij, te weten dertien hoeven met lijfeigenen en een kerk. Waarschijnlijk stond het eerste kerkje van deze gemeenschap aan de Polkestraat, alwaar de parochie Meerveldhoven tot 1803 kerkte.¹⁾

Aantekening in de Codex Laureshamensis, waarin vermeld staat dat Gullint, omstreeks 775, goederen, gelegen in de 'villa in Martfelden', aan de abdij Lorsch schenkt. (Würzburg, Staatsarchief, Mainzer Bücher, nr. 72, fol. 224vo)

¹⁾ Bijnen, J.F.C.M., J.P.J.Lijten, *De St. Lambertuskerk aan de Polkestraat te Meerveldhoven*, een geschiedkundig onderzoek, s.l. 1999.

Een aanwijzing voor het bestaan van de nederzetting Oerle in tenminste de 9e eeuw is een aantekening in het schenkingsregister van Lorsch (uit 815, die terug te voeren is tot in de 7e eeuw), waarin sprake is van goederen onder 'Osterol', waarmee volgens de historicus J. Lijten vermoedelijk Oost-Oerle (oostelijk van het centrum van Oerle) bedoeld wordt.²⁾ (Het centrum van Oerle, dat rond een marktvelde lag, is later Zandoerle gaan heten, en Oost-Oerle Kerkoerle.)

De twee waterputten, onlangs (2009-2010) tijdens het (voortgezet) archeologisch onderzoek in de Kerkackers, noordoostelijk van Zandoerle aangetroffen, en de sporen van bewoning die vooralsnog worden gedateerd in de Merovingische periode (6^e-8^e eeuw), zouden in verband gebracht kunnen worden met de goederen onder 'Osterol' uit het register van Lorsch.

Deze (Merovingische) waterput was een boomstamp, die ten minste twee gebruiksfases bleek te hebben gekend, getuige de resten van twee putschachten. Van de diepste put (1^e fase) bevond de onderkant zich op circa 5 m onder het maaiveld. (foto: Johan Verspay, AAC/Projectenbureau, 2010)

Deze (uiteengevallen) put was in oorsprong Een boomstamp, die in de tweede fase hersteld is als kistput. (foto: Jacq. Bijnen, SHEV, 2009)

Voor wat betreft Oerle en directe omgeving valt over de periode van circa 700-1000 concreet niet veel te melden (ook hierin zijn nog blinde vlekken in de historie). Algemeen wordt aangenomen dat eind 7e eeuw de grenzen van het Frankische rijk in noordelijke richting werden uitgebreid tot Utrecht, en dat de macht van de Merovingische clan bij de Franken werd overgenomen door het geslacht van de Pippiniden, waartoe ook Karel de Grote behoorde, die in 768 op de troon kwam en zich ontpopte als een buitengewoon begaafd leider en gezien wordt als de grondlegger van de West-Europese beschaving. Naar hem wordt de tijd vanaf midden 8e eeuw tot eind 9e eeuw de Karolingische periode genoemd. In deze tijdspanne wordt er in Oerle door een Frankische kolonist een domein gesticht, inclusief een kerkgebouw.

²⁾ Lijten, J.P.J., *Onderzoek naar het ontstaan van het christendom in Oirschot en omgeving*. (Oirschot 1983), p. 57; Lijten, J.P.J., *De oudste geschiedenis van Meerveldhoven*, in: *De St. Lambertuskerk aan de Polkestraat te Meerveldhoven*, een geschiedkundig onderzoek, s.l. 1999, p. 5-14. (Cultuurhistorische Verkenningen in de gemeente Veldhoven, 9.)